

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 9.

V Ljubljani, 3. sušca 1905.

XLV. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Frančišek Őrnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/3 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Celjska gimnazija. — Žalostna znamenja. — Naš denarni zavod. — Trnje in osat. — Pokojnina istrskega učiteljstva. — V ofenzivi. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Celjska gimnazija.

Takozvana celjska slovenska gimnazija, ki pa sestoji v resnici iz 4 nemško-slovenskih samostojnih gimnazijskih razredov in ki je vse prej nego slovenska — zakaj učenci se uče, kolikor je nam znano, razen slovenščine, verouka in še menda enega predmeta, sicer vse druge discipline v blaženi nemščini — provzroča že nekaj časa mnogo viharja. Naš list, čigar sveta naloga je, tudi skrbno čuvati in stražiti nad slovenskim šolstvom, se namenoma ni dosedaj dotaknil tega perečega vprašanja in to iz enostavnega razloga, ker so bili duhovi jako razburjeni in bi vsaka še tako dobro zamišljena beseda pomnožila razburjenost, kolikor moremo soditi iz vseh dosedanjih precej neodkritosrčnih poročil, bodisi že s strani štajerskih listov, bodisi s strani kranjskih, sosebnost od koristolovca »Slovenca«, ki je za šolstvo tako silno »vnet«. Ta egoist žrtvuje vedno in vedno tako eminentne zadeve našega naroda v svoje strankarke svrhe. Vzrok, da smo prijeli za pero, je tudi ta, ker se v zadnjem času porajajo ravno glede sklenjene pogodbe med vlado in dr. Dečkom za stavbišče celjske gimnazije taki glasovi, da človeku kar sapo zapirajo.

Nervozna razburjenost, ki je v prvem momentu kakor potresni sunek vplivala in spravila še tako mirnega in treznomislečega politika iz kontakta, pojema polagoma. Duhovi so se nekoliko pomirili ter začeli trezno misliti. Pričeli so tudi resno akcijo, kolikor smo mogli zvedeti po ovinkih, da popravijo na nesrečnem, ne samo za celjsko gimnazijo, ampak tudi za slovensko štajersko sploh in na tiho in samolastno storjenem načrtu dr. Dečka ter rešijo, kolikor se še da rešiti.

Ali po toči zvoniti, je navadno prepozno. Vladni krogi, prešinjeni z avstrijsko enakopravnostjo in vnetostjo za slovansko šolstvo, kakršnih lastnosti nimajo baje niti v Turčiji, se ne dajo kar nič omehčati. V srečo si pač moramo šteti, da je javnost še o pravem času zvedela o nesrečni nakani dr. Dečka in je z ogorčeno silo posegla v to čudno zamotano zadevo, ki prihaja od dne do dne čudnejša. Z resnobno možatostjo in s pravo indignacijo se je uprla vsa javnost nerazumnemu, samolastnemu postopanju poedinca. Saj pa je bil tudi res skrajni čas, sicer bi pa zadali nekaj mesecev

pozneje itak smrtni udarec temu zavodu, ki je živa potreba Spodnji Štajerski, kar drastično izpričuje od leta do leta rastoča frekvenca. Zavod ima namreč že dve paralelki, in je slovenskih gimnazijcev mnogo več v Celju nego nemških, ki imajo popolno, toda nemško gimnazijo.

Z verodostojne strani smo namreč zvedeli, da je dunajska vlada, kakor se je izrazil sam ministrski predsednik Gautsch, ukrenila že vse potrebno, da prične z zidavo poslopja za spodnjo utrakvistično gimnazijo na dobre pol ure od mesta oddaljenem dr. Dečkovem travniku, kjer absolutno niti lajiku ne bi prišlo na um, si izbrati mesta za izobrazbo mladine! Temu kraju se mora prisoditi vse preje, nego da je mesto za vzgajališče, brez ozira na prirodne komunikacije, ki so pod ničlo. Ta kraj, ki se da v marsičem primerjati s starim tržaškim mestom, bi bil za ubogo našo mladino ne samo v fiziškem, temveč tudi v moralnem oziru jako, jako kvarljiv! In tu sem naj bi zahajala naša mladina srkat svežih naukov za poznejše življenje! — Nikoli! Tu bi se zavod absolutno ne zdržal niti par let, saj bi bili Slovenci primorani, bojkotirati ga, sicer bi grešili z neodpustnim grehom nad že itak ubogim našim narodom!

Že sama misel, ki bi jo mogoče kdo sprožil o tem kraju kot primernem za vzgajališče, bi najneugodnejše vplivala na vsakogar, kdor pozna razmere. Kaj naj porečemo šele, ko so dejansko že začeli z naše strani kopati grob zavodu, ki ga z vso silo obkoljujejo sovražniki, hoteč mu že skoraj zapeti nagrobnico?! In o takih resnih stvareh bi ne smel nihče govoriti, ko se celo porajajo glasovi, da je prejšnji ministrski predsednik Körber z vsemi pripomočki silil na to, da se je pogodba sklenila med vlado in dr. Dečkom radi imenovanega stavbišča in pri kateri stvari je igral prav judeško-efijaltsko vlogo neki drugi gospod, ki že zdavnaj ne sodi zato, da bi zastopal naše interese? Ker sprožijo, kakor čujemo, vso zadevo vendar v kratkem na pristojnem mestu, opuščamo za danes nadaljno razkritje. Toliko pač omenjamo: Če je vsa zadeva resnična, se bodo marsikom ježili lasje! In verjetno je jako, ker do danes ni pojasnil niti dr. Dečko niti drugi interesovani

gospod, zakaj so izbrali omenjeni travnik na tako tih način za stavbišče poslopja slovenske gimnazije. Dali so parolo že v začetku: vse na tihem in zahrbtno! In glejte, kam bi skoraj prijadrali, ako mogoče že nismo! In sedaj zopet ne bi smel nihče izpregovoriti niti najmanjše, četudi dobro zamišljene besede? Zato pa kliče naš list z vso resnobo: Ne igrajte se s tako eminentno važnimi šolskimi zadevami, ki so vitalnega pomena za naš narod in naše šolstvo!

Nočemu dr. Dečku predbacivati ničesar, nočemo preiskavati, kakšni nagibi so ga tirali do tega pogubnega koraka in kdo je vsemu temu prvi in pravi vzrok; nečemo mu predbacivati sebičnih namenov, kakor so mu to po krivično nekateri listi. To bi ne bilo dostojno. Na človeka, ki je že toliko žrtvoval za narodne namene, celo svoje zdravje, se mora s častjo ozirati vsak. Čudno se nam pa zdi, zakaj ne pojasnijo javnosti vse zadeve. Vse prikrivajo. Možato bi bilo, če je človek kriv, da si položi roko na prsi in reče: Mea culpa! Potuhnjena zahrbtnost ni možata, da pa tudi ni politiška, dokazuje dejstvo, kakšen udarec bi zadali tako važnemu zavodu, ko ne bi prišla javnost v pravem času na sled tej nesrečni zahrbtnosti. O takih točkah mora govoriti vse slovensko razumništvo. V zadevi celjske gimnazije so si tudi štajerski Slovenci edini. Kako je tedaj poedinec, ki je prej soglašal z drugimi Slovenci, opravičen temu nasprotovati in na mah vsi stvari napraviti konec na tak način, ki mora vznevoljiti še takega mlačneža? Nikoli ne sme odločevati volja posameznika in — notabene — v tem slučaju še niti ne strokovnjaka v šolskih zadevah. Kaj neki bi si mislili, recimo, gospodje odvetniki, ko bi se šolniki postavili na isto seperatistično stališče v njihovih zadevah?

Ob tej priliki nam silijo trpke besede v pero. Poklicani faktorji so ravno v tej šolski zadevi sklicali zaupni shod iz vseh slojev, a glejte! — na učiteljski stan, ki je menda tudi v takih zadevah angaževan in ki se jako trudi in pomaga za procvit srednješolskih zavodov, so pa popolnoma pozabili! To je kratkomalo politiška kratkovidnost! Ob tej priliki tudi poudarjamo, da so sklicali — kar pa se vbodoče baje ne bo več zgodilo — že vse polno takih zaupnih shodov ob priliki volitev in ob drugih prilikah, a klicali niso učiteljstva. Duhovniški stan pa je bil vedno prav močno zastopan. Ali se boje, da bi ne nastala bitka, če bi bili prisotni učitelji?

Končujemo za sedaj: Podvizajte se z možato resnobo, in z druženiimi močmi, da bo delo imelo mnogo uspeha!

Žalostna znamenja.

V dobi napredovanja smo. Tako trdijo tisti, ki vidijo samo stvari, ki resnično napredujejo, a so pri tem slepi za dejstva, ki očitno nosijo na sebi znak — nazadovanja. Tudi na šolskem polju opažamo take pojave. Učiteljstvo hrepeni po napredku, podpira napredek in deluje zanj. Mnogokje in čestokrat je zaznati viden napredek, ki se ga slehni človek razveseli. Nasproti temu pa so gotovi ljudje v vseh državah in deželah, ki sovražijo vsak napredek, se ga boje kakor čuk dnevne svetlobe ter zato izkušajo zavirati nadaljni razvoj. V dosego svojega smotra pa se poslužujejo vseh mogočih sredstev. Mračnjakom in nazadnjakom tega in preteklega

stoletja se je pristudila posebno ljudska šola in ljudskošolsko učiteljstvo, ker so izprevideli, da ta dva izvršujeta apostolsko delo, da se ljudstvo zdravi iz svojega motrila in osvobodi stoletnega hlapčevanja gotovim kastam ter postane svobodno napredno ljudstvo. Zato je tistim strankam, ki imajo med seboj nazadnjaške duhove, med prvimi točkami prva: polastiti se ljudskega šolstva. Oni namreč dobro vedo, kaj so izgubili, ko so izgubili nadvlado nad šolstvom in učiteljstvom. Popraviti hočejo ta nedostatek. V ta namen izkušajo priti po dveh potih do starih krivičnih pravic.

Nazadnjaške stranke delujejo v popolnem soglasju, da bi prišli v višjih šolskih uradih do krmila taki možje, ki bi pokleknili pri prevzetju službe in prisegli, da store samo to, kar bi ukazala vsakemu znana kasta. To bi bili možje, ki bi ugajali mračnjakom.

Po nekaterih deželah se jim je že posrečilo, doseči svoj namen, n. pr. na Nižje Avstrijskem, Tirolskem. To je delo mračnjakov, da pričenjajo na najvišji stopnji.

Drugo stremljenje za pridobitev šolstva pričenjajo drugod. Pri sedanjem učiteljstvu v ogromni večini ne upajo doseči vsega, čeravno bi imeli višje šolske oblasti zastavljene s svojimi zvestimi pristaši. Sedanje učiteljstvo je preveč napojeno svobodomiselnega in naprednega duha, zato se ne da ukloniti mračnjaškemu napadom. Posebno na Kranjskem morajo mračnjaki gristi trdi kruh neuspehov, ker ne morejo pridobiti učiteljstva za svoje nameně. Prvi poizkus s »Slomškovo zvezo« se jim je korenito ponesrečil, zato vidimo, da stranka mračnjakov na Kranjskem ne more nikamor s svojim zanjami, ker je vsak lov neuspešen. Zaradi tega pa mračnjaki še niso opustili upov na zmago, temveč zastavili so svoje delo pri drugi strani. **Posvetno učiteljstvo hočejo potisniti v kraj in ga nadomestiti s šolskimi sestrami in brati.** Ko doženejo to, imajo moč v rokah, nihče jim ne vzkrati končne zmage nad napredkom in svobodo. Našega razmotrivanja ne narekuje morda pretirana fantazija, temveč znamenja so se pokazala ravno v polpreteklih dneh, taka znamenja, ki so nas navdala z žalostjo in srdom.

Na Gorenjem Avstrijskem se je pred dobrima dvema mesecema posrečilo naprednim strankam, da so preprečile nastavljenje šolskih bratov na nekih posvetnih šolah. Na Francoskem so namreč spodili mnogo teh ljudi, samoobsebi umevno, da tišče sedaj v druge države. Da se je pri nas na Kranjskem začela era šolskih sester, se bo odlikovalo Novomesto na prvem kraju s tem, da nastavi na novi višji dekliški šoli same šolske sestre. To je javnosti znan predbožični ukrep l. 1904. napredne občine novomeške.

Klerikalni list »Nova Domovina« je že pred več meseci sprožil idejo, naj se na Kranjskem nastavljajo šolske sestre, ki so cenejše učne osebe kakor posvetno učiteljstvo.

Kaj značijo ta znamenja za nas posvetno učiteljstvo? Morda kaj veselega? Ne! . . . Že sedaj imajo na Kranjskem nekatere šole popolnoma v rokah šolske sestre in frančiškani, n. pr. v Novem mestu deško šolo, v Škofji Loki Ljubljani, Repnjah pri Kamniku, v Mekinah pri Kamniku, v Kočevju, Šmihelu, Trnovem — dekliške šole. Koliko učiteljic bi imelo službe na teh šolah in to povečini v mestih. Tu nas tepe tista roka, ki jo nekateri naši kolegi in kolegije poljubljajo! Na vseh teh šolah so izpodrinile že sedaj šolske sestre naše učiteljice. Prihodnje

šolsko leto dobe naše tovarišice zopet rivalinje v Novem mestu. Kaj ne, lepa slika bodočnosti!? Ali kaj hočemo storiti proti temu mi učitelji in učiteljice? Ali naj čakamo, da prično na vseh novoustanovljenih šolah delovati kute in klofutarice!? Ako ti bije, dragi tovariš in tovarišica, le kličkaj srce za tvoj stan, moraš vzklikniti: Do tu sem, mračnjaki, in nič dalje!

Kvišku povzdignimo srce in pogumno nastopimo protitistim, ki nas hočejo odsloviti in nas nadomestiti s šolskimi sestrami in brati.

Stopiti pa moramo tudi med ljudstvo, preden mu ne ukažejo znani ljudje pod smrtnim grehom, da naj zahteva namesto sedanjih šol — redovne šole s šolskimi sestrami in brati. Povejmo tistim, ki ne vedo, da se po drugih deželah branijo teh bratov in sester in jih zato pode iz svojih dežel. Branijo pa se jih zato, ker niso oni vneti za blagor ljudstva, temveč vneti so za tisto bisago, ki nima nobenega vrha ne dna. Kaj vse so počenjale že take sestre in brati z otroki, tega ne moremo zapisati. Mladino vzgojujejo v hinavce in fanatične pobožnjake, ki pa svojemu bližnjemu lahko store najslabejše. Narod, ki ima take vzgojitelje, propade moralno in gmotno. Zahtevajmo od šolskih oblasti, naj nam ne devljejo okolo vratu zanjke z nastavljenjem omenjenih kutarjev. Pravico imamo samo mi do javnih učiteljskih mest! Čemu smo se pa trudili z učenjem, zapravljali denar in čas, ako nas hočejo v doglednem času postaviti neusmiljeno pod kap?!

Posebno pa se s temi vrstami obračamo do drugih korporacij, ki imajo kaj govoriti pri šolstvu. Pozivljemo vse svobodne elemente v njih, naj takoj v začetku začno boj proti vsiljevanju šolskih bratov in sester. Svobodno posvetno učiteljstvo je garancija za svobodo in prosveto. Ako pademo mi, ugasne svoboda in prosveta. Ako nam pa bodo napredni občinski zastopi tako pred nos postavljali šolske sestre, umaknimo se že danes od vsega delovanja. Čemu bi bile pozneje žrtve?! Oblecimo vsi s slovenskim razumništvom vred spokorno obleko in živimo le spokornosti in pobožnosti. Delujmo, da se uresničijo pobožne želje, da na Kranjskem zavladajo redovne šole s pobožnimi šolskimi brati in sestrami!

Ti pa, dragi tovariš in tovarišica, ki bi ti ne ugajala ta lepa bodočnost, vzemi potni les v roke in pojdi v deželo, kjer se ni bati, da ti trud in trpljenje poplačajo z nehvaležnostjo!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

**Hranilnica in posojilnica Učiteljskega
konvikta v Ljubljani,**

registrovana zadruga z omejenim jamstvom,

Promet do konca svečna 1905 K 26.550.72.

Trnje in osat.

IV.

Da je učiteljstvo v najugodnejšem gmotnem položaju, da je njegova služba sladka kakor mana, da mu življenje poteka kakor pomladni sen, to so znali že stari Rimljani, ki so — uvažuje vse prijetnosti učiteljske službe — skovali nad

vse vabljev in lep pregovor: »Kogar črtijo bogovi, ga napravijo za učitelja.« Stari Rimljani so bili praktični možje, ki so dobro vedeli, kaj je grenko in kaj sladko. Zato so pa dobrote našega stanu in naše službe označili na tako jedrnat način. Oni pregovor je še in celo v popolnejši meri v veljavi, in da se ne izgubi, zato je preskrbljeno na vse strani — in menda tudi za vse čase. Človek se čudi, s kako občudovanja vredno solidarnostjo skrbe naši poklicani in nepoklicani faktorji, da ne pride oni rek ob kredit. Škoda bi res bilo lepega pregovora, ki je dosegel tako častljivo starost! Ali naj stare Rimljane in njihove pregovore stavimo na laž? Ali naj se učiteljstvu tako ali tako delovanje polajša in pomanjša? — skrb za vsakdanji kruhek. Mar naj se mu dajejo tudi najbolj opravičene ugodnosti — da bo sito — in s tem razveljavi rek, ki je priznan že stoletja in stoletja? Prosimo, kam pa pridemo s politikom! Opravičeno bi nam očitali liberalizem v najlepši in najblažji obliki. — Ta bi bila lépa, da bi ljudem ki vzgajajo deco, ljudem, ki so nas vzgojili, da bi ljudem, ki drugega ne store, kakor da vzgajajo bodoči rod in dajejo podlago raznim stanovom: delavcu, diurnistu, svetniku, župniku, škofu, ministru in sploh vsem, ki znajo pisati in brati, da bi takim ljudem, ki jih sicer prilično imenujejo pionirje kulture in ki smo jim dolžni največjo hvaležnost, da bi takim ljudem na ljubo razveljavili oni lepi rimski rek?! Ne, to ne gre! Kje pa ostane potem naša slovenska kultura, naše rodoljubje in domoljubje, ki poganja krasne cvetke, kadar gre za to, da učiteljski pari ne privoščijo koščka trdo in krvavo zasluženega kruha. Ali ni že davkov dovolj? Skrbimo rajši, kako bomo s pridom krmili krave, konje, pse in mačke.

Naše stoletje tako radi imenujejo humanno, in naše države se tako rade ponašajo s svojo humaniteto, in to z vso pravico: saj je preskrbljeno za pse, mačke, gade, tatove, roparje in morilce. Le učitelji ničesar ne vedo o tej toli hvalisani humaniteti. Menda se je ravno pred našimi durmi ustavila, obrnila hrbet in šla dobrote delit med bolj potrebne in koristne sloje nego je učiteljski stan.

Najlepše je pa, da nam pravijo: »Oglasite se!« — kadar molčimo, in — »Nikdar niso siti!« kadar govorimo. Z zadnjim zadenejo vedno v črno, zakaj resnično: nikdar nismo siti, ker nam merodajni faktorji ne narežejo toliko kruha, da bi se najedli dositega, četudi so naših želodcev zahteve sila ponižne in skromne.

No, imeli so, kakor zatrjujejo od vseh strani, v preteklem letu najboljši namen, da nam zvišajo plače. Napravljen je že bil tudi načrt, kako jih bodo zvišali. Žal ostalo je le pri namenu in načrtu — do izvedbe ni prišlo — ostalo je pri starem, t. j. pri stari miseriji. Nadejali smo se potem, da jih z Novim letom pomaknejo kaj več v višje plačilne razrede. Kaj pa! Še manj nego lani. Ostalo nam je še eno upanje, in krčevito se ga je učiteljstvo oprijelo. Sanjalo je, da dobi draginjsko doklado, dokler ne povišajo plač. Bile so sanje. »Moj up je šel po vodi« — dobili niso ničesar; besede, obljube, načrti — pri tem je ostalo. Naj bi bilo ostalo, da se da s tem kaj kupiti, pa — žal! — ta denar pač poznajo po raznih prodajalnah, a zanj ne dajo nič! — Izjalovili so se nam torej vsi upi. Pomoči od nikjer!

Krivicu bi pa delali, ako bi rekli »nikjer!« — Tam na Gorenjskem v Trziču se je zgodilo nekaj, kar naj bi bilo v zglede mnogim, mnogim drugim krajem. Krajni šolski svet je sklenil, da da vsemu učiteljstvu, dokler ne zvišajo plač — draginjsko doklado! — Ni naš namen, da

bi zaradi tega krajnemu šolskemu svetu peli hvalo, četudi jo v polni meri zasluži, pač pa moramo zaklicati vsem drugim: »Pojdi in stori tudi ti takol!«

V prvi vrsti velja ta klic naši beli Ljubljani, ki se je dala po gorenjskemu trgu prekositi — in — pardon! — osramotiti. Ali so draginjske razmere v metropoli ugodnejše, da se nihče ne odzove klicu po pomoči? To kar je storil Tržič, bi storila lahko tudi Ljubljana. In drugi kraji? Ne govorite vendar vedno o važnosti učiteljskega stanu, ne poudarjajte vedno, kako važen in odličen faktor je za kulturno in socialno življenje našega naroda! Pomagajte mu! Dokler tega ne storite, smatramo vse vaše himne na naš stan kot gole publice-fraze, s katerimi nas krmite, ker nam drugega nečete dati, ker nimate za nas src, kakor vam je na učiteljskem shodu o Veliki noči govornik opravičeno zalučal v brk. Indignirani ste bili tačas; delali bi se najrajši razžaljene, trdili ste celo, da imate srca za nas — a dokaz za svojo trditev ste dolžni še danes.

Pri sedaj obstoječih razmerah, pri občeznani draginji se nehote spominjamo onih naših tovarišic in tovarišev, ki nimajo prostega stanovanja, ki morajo od svoje borne plače plačevati visoko stanarino. Mislili bi, da se bo ta ali oni spomnil teh trpinov. Pomota v »regimentskanclij!« Nihče se jih ne spomni, nihče ne misli na to, da glojejo ti siromaki ob ubožtvu in pomanjkanju! Pri tem nam hodijo na misel naše šolske stavbe. To je pravo sršenovo gnezdo, ki bo treba vanj prav pošteno dregniti. Nikjer ne ščedijo toliko kakor pri teh, a ščedijo nespametno, ker zidajo take stavbe, da zadoščajo jedva za par let in potem so premajhne in nedostatne. Sobe navadno odmerijo na minimum učencev brez pomisleka na prihodnost, ki privaja vedno več otrok v šolo. Pisarnica je navadno tako velika, da mora iti učitelj iz nje, če se hoče obrniti — potem pride lahko obrnjen nazaj. — Soba za učila je v pisarnici in konferenčna soba tudi tam, torej kar tri v eni. »Le malo stroškov!« to je deviza, kadar zidajo šole, kjer prebiva najdražji narodov zaklad — deca. To je vredno najostrejše graje, in vsi merodajni faktorji naj si za vedno za uho zapišejo: Šola ni nikdar prevelika in šolskih prostorov ni nikdar preveč! Če ni denarja za naše otroke, za koga pa so? — Glede tega vprašanja je še toliko gnilega, da bi se dala napisati cela knjiga.

Silijo nam pikre besede v pero, naslovljene na razne adresate, a za danes opustimo to. — Pač pa vprašamo: Zakaj ne delajo merodajni faktorji na to, da bi v novih šolskih poslopih ne bilo prostih stanovanj za vse učiteljstvo, in če že ne prostih, pa vendar proti majhni odškodnini? Občino — posameznika bi to malo težilo, a bednemu učiteljstvu bi bilo stem izdatno pomagano. »Src nimajo« nam sili na jezik, src ne zgoraj ne zdolaj. Delo naše uživajo za manj nego beraško plačo, svojo deco hočejo imeti vzgojeno in otesano — a da bi nam pomagali, pomagali vsaj oni, ki nam tolikokrat zatrjujejo, kako važen faktor smo, kako potrebni deželi in državi (ta ne da ničesar, čeravno vedno zahteva, da naj uči šola, kako sladko je za domovino — umreti) — o tem ni niti govoril Trpin-učitelj molči, saj si vaje trpetil! A trpin-učitelj neče več molčati!

Pokojnina istrskega učiteljstva.

Več tovarišev me je vprašalo, kako in kaj je sklenil naš deželni zbor v zadnjem zasedanju glede upokojevanja učiteljstva. Zato naj navedem tukaj nekoliko glavnih določeb o tem. Načrt še ni sankcioniran, zato se mi ne zdi vredno, tu objavljati vse podrobnosti, a kogar zanima, dobi vse to v listu »Vita autonoma«, 12. zvezek z dne 31. oktobra 1904. Glavne določbe pa so te:

1.) Za celo pokojnino je določeno 35letno službovanje od časa zadobitve sposobnosti.

2.) Kdor je upokojen pred dovršenim 5. letom, dobi kot odpravnino enoletno plačo, a kdor je upokojen po dovršenem 5. letu in pred dovršenim 10. letom, dobi dvoletno plačo kot odpravnino. Po dovršenem 10. letu dobi upokojenec 40 % in za vsako nadaljno leto službovanja 2 1/2 % všteto plače kot pokojnino. Dovršenega 1/2 leta se šteje za celo leto.

3.) Ob smrti učiteljske osebe se plača njenim preostlim tromesečna plača za bolniščne in pogrebne stroške in imajo pravico, uživati še tri mesece stanovanje, ki ga je uživala pokojna oseba.

4.) Do pokojnine, oziroma odpravnine ima pravico le ono usposobljeno učiteljstvo, ki je definitivno nastavljeno; onemu, ki ni zadobilo definitivnosti, a je usposobljeno, se povrne iz pokojninskega zaloga to, kar je vplačalo vanj.

5.) Vdova, ki je preostala po učitelju, ki je imel pravico do pokojnine, dobi kot pokojnino 40 % zadnje soprogove plače, a za vsakega otroka 1/3 svoje pokojnine kot vzgojnino, vendar ne smejo vse vzgojnine presegati nje pokojnine in vsota vdovin pokojnine in vseh vzgojnim ne sme presegati zneska pokojnine, ki bi jo dobil pokojni ob času smrti.

6.) Ako pokojni učitelj ni ostavil vdove, pač pa sirote, ki niso dosegle 20. leta svoje starosti, dobé te kot konkretalno pokojnino 1/2 pokojnine, ki bi jo imela dobiti vdova; ako je pa konkretalna pokojnina manjša kot znesek vseh vzgojnin, doda se še toliko po glavah, da se doseže ta znesek.

7.) Sirote in vdove podučiteljev, ki so se poročili brez dovoljenja okraj. šol. oblasti, nimajo pravica do pokojnine, ne do vzgojnine. Enako nimajo te pravice vdove in sirote onih učiteljev, ki so se poročili potem, ko so že bili vpokojeni, ali če so se poročili v času dejanske službe, pa so pred poroko bili dovršili 60. leto svoje starosti.

8.) Za odmeritev pokojnine je merodajna ona plača, ki jo je uživala učiteljska oseba tik pred upokojenjem, oziroma tik pred smrtjo. V to plačo se šteje: letna plača, opravilnina in kvinkvenije, izvzeta je pa stanarina in vse druge remuneracije.

9.) Zato bo plačevalo v pokojninski zalog vse usposobljeno učiteljstvo, naj je imenovano definitivno ali provizorno, prvo leto po usposobljenju 10 %, a vsako naslednje 4 % od plače, ki jo uživa. Vselej, ko plača priraste, plača 10 % od prirastka. Odbito je pa 1/2 % plačevanje za okraj. učit. knjižnico.

10.) V istem zasedanju se je spremenil § 23. dež. šol. zak. z dne 9. oktobra 1901 v toliko, da se je ustanovila letna plača 900 K za podučitelje, 800 K za podučiteljice, ki so usposobljeni, a za neusposobljene podučitelje 800 K in 700 K za neusposobljene podučiteljice.

Provizorični učitelji (učiteljice) brez usposobljenja dobe 80 % one plače, ki je določena za definitivne na onem mestu.

11.) Dalje se je vničil § 31 dež. šol. zakona z dne 3. novembra 1874 in se določilo, da potrebujejo provizorični podučitelji za poroko dovoljenja od okraj. šol. oblasti, a ženskemu osebnju se je vzela pravica do poroke. Žensko učiteljstvo, ki se poroči, je odpuščeno iz službe 1. dan meseca po poroki, a izplača se mu kot odpravnina dvojni znesek onega, kar je že vplačalo v pokojninski zalog.

To so glavne poteze izprememb, ki so jih sklenili v zadnjem zasedanju našega dež. zbora. Omeniti mi je le še, da sme upokojeno učiteljstvo, ne da bi bilo v nevarnosti, da izgubi pokojnino, opravljati javne službe, s katerimi je zvezana plača. Kako so se vedli razni poslanci pri tem, pa sporočim ob prihodnji priliki.

Dr. Sitnež.

V ofenzivi.

(Dalje.)

Pribiti pa moramo, da razumemo pod besedo klerikalizem le one duhovnike in lajike, ki vedoma in s premislekom rujejo v javnem in zasebnem življenju, se pehajo in bore za ljudsko nadvlado, čast in slavo s sredstvi, ki so veri naravnost nasprotna in ki bijejo resnici naravnost v obraz. Klerikalizem očitno taji, da bi bil škof odgovoren za početje svojih podložnikov v političkih zadevah in za nesramno pisarijo po časnikih. Krek sam pravi: »Če Tibera izstopi, če Nil ne izstopi — po škofih! To je krivično, sloni na nerresnici, zavira trezen razvoj, ker slepi.« To trdimo tudi mi, da je krivično, da bi škof moral ravno povsod imeti svoj nos. On naj skrbi za dušni blagor, red in razvoj cerkvenih zadev v svoji škofiji, temu ne ugovarja nihče. Čegavi so bili pred volitvami hujskujoči ter skozinskoz skoraj samo politični pastirski listi in navodila za ljudstvo in duhovščino? Kdo daje dobre župnije onim duhovnikom, ki se izkažejo kot posebno dobri hujskači in zaslužni konsumarji? Kdo šikanuje in celo v pokoj sili one duhovnike, ki se nočejo udeleževati bratomornega boja, marveč mirno izpolnujejo svoje stanovske dolžnosti? Kdo podpira naravnost hujskajoče, razžaljeno in pohujšljivo klerikalno časopisje? Mar ni to škof? To je tista Tibera in Nil, ki preplavlja naše ljudstvo z napačnim, zavedljivim in pohujšljivim fanatizmom, ker se laže in trdi, da bijejo boj zoper brezverce — liberalce, medtem ko bijejo boj pod sleparsko krinko — za ljudsko nadvlado. Škof sam je izjavil v »Domoljubu«, da odobruje sedanje katoliško časopisje, ki bije boj zoper liberalizem na žaljiv, lažnjiv, obrekljiv in nesramen način. Predaleč bi prišli, ako bi hoteli to dokazati z raznimi citati. Le eno hočemo pribiti, to namreč, da imamo pri nas škofa, ki ali ne ve, kaj je pregrešno, hudobno, nesramno in obrekljivo, ali pa je unikum med avstrijskimi škofi, ki provzročča s svojo avtoriteto, da se greh, sovrašтво in pohujšanje in brezverstvo množi od dne do dne. Avstrijski škofje priporočajo duhovščini in vernikom mir, spravo, medsebojno ljubezen in pravičnost glede narodnostnih zadev ter spoštovanje in ljubezen do monarha in očetnjave, da bi ta ne razpadla zaradi vedno rastočih preprirov. Pri nas je pa skoraj vse obratno. Čujmo, kaj piše »Slovenec« v 291. številki lanskega leta: »Tirolski domači preprirov in škofje.« — Tirolski škofje so izdali pastirski list na svojo duhovščino, s katerim hočejo zatreti preprirov. Uka-

zujejo jim: 1. Da naj ne store ničesar niti za, niti proti »Bauernbundu« in naj se ne udeležujejo njihovih zborovanj. 2. Duhovniki naj se varujejo, da v političnih vprašanjih ne pridejo v nasprotje in se najrajše ognejo takemu delu, nego da bi zaradi njega trpela edinost. 3. Katoliškim časopisom je strogo prepovedano ostro polemizovati proti katoliškim lajikom, ki so drugega političkega mnenja.« Iz tega lahko razvidimo, kdo je odgovoren za ves naš pogubljeni, bratomorni boj, za politično fanatično nasprotje, za nesramo pisavo po katoliških časopisih in neprestano hujskanje in obrekovanje zoper svobodomiselce ali liberalce.

Vprašanje nastane sedaj, ako je svobodomiselna stranka dovoljena ali ne, ali je pregrešna ali ne. — Pojasnili smo že, da opazujemo boj v prirodi, pri človeku in v človeškem društvu. Povsod vidimo stati silo proti sili, opozicijo proti večini. Pojasnili smo tudi, da ne nasprotujejo pravi prostomiselci verskim dogmam, ampak samo nadvladi klerikalizma. Klerikalizem je škodljiv privesek cerkvi. Kakor beremo v zgodovini, se je bil neprestani boj med klerikalizmom in svobodomiselci. Liberalizem je torej jako star in še vedno čvrst in svež, ne pa zastarel in v propadu, kakor je trdil v nekem pastirskem listu ljubljanski škof. — Ako je ustvaril Bog povsod v prirodi, pri človeku in v človeški družbi silo proti sili ali opozicijo proti večini, je tudi božje delo boj liberalizma proti klerikalizmu. Brez božje volje se ne more zgoditi ničesar. Ta opozicija mora biti, ker bi drugače zavlada med verniki velika mlačnost, tako da bi greh smatrali za krepost in čednost. Ali se ne huduje naš klerikalizem, kadar mu očitajo kako pregrešno dejanje? Ali niso klerikalci pošiljali dr. Šusteršiču zaupnic, ko se je dogodil oni škandal zaradi umazanih rok pri sodnji, prizivnem sodišču in v drž. zboru? Kdo gleda klerikalizmu na prste, na njegova početja, dejanja in nehanja? Ako bi ne bilo liberalizma in liberalnega časopisja, bi ti ljudje uganjali še grše reči, kar bi bilo gotovo še v večjo škodo veri.

(Dalje.)

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Prošnja „Pedagoškega društva“. Vsa slavna šolska vodstva, oziroma krajne šolske svete, gg. učitelje in učiteljice, ki so prejeli v tem šolskem letu podrobne učne načrte ali pa našo zbirko učnih slik in jih niso vrnili pa tudi članarine ne plačali, prosimo kar najvljudneje, naj se spomnijo svoje dolžnosti in nam pošljejo ali članarino — 2 K — ali pa za načrte 2 K, za slike pa 1 K 50 h, kar so že prejeli. — Imamo dolžnosti, ki se jih ne moremo otresti. Postaviti moramo spomenik rajnemu I. Rozmanu, kar pa bomo lahko izvršili le tedaj, ako nam ostanejo zvesti vsi člani ter izvrše svojo dolžnost. Le v edinstvu nam je moč, in zvesti moramo biti dolžnostim, zakaj: Kdor ne spoštuje se sam, podlaga je tujčevi peti. Nadaljevanja učnih načrtov razpošljemo kakor hitro izidejo.

Štajersko.

„Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj“ zboruje v nedeljo, dne 12. marca t. l. ob 11. uri dopoldne v Celju, (okoliška šola) po nastopnem vzporedju: 1. Zapisnik. 2. Društvene zadeve in nasveti. 3. Razgovor o bodoči učiteljski konferenci. 4. Iz šolske prakse. — Zadnjič smo rekli, da zaradi »Zveznega« zborovanja ne bo našega. A ker sem na dan 25. marca sklical vodstveno sejo, se naše zborovanje lahko vrši.

Čenjeno sodruštvo! Bodoča deželna učiteljska konferencija je pred durmi. Treba se bo posvetovati o eventualnih

predlogih, podajati delegatom potrebnih navodil i. dr. Stvar je nujna in resnega premotrivanja vredna: zato pridite kar le mogoče številno!

Armin Gradišnik, t. č. predsednik.

Konjiško učiteljsko društvo zboruje v nedeljo, dne 5. marca t. l., ob 1/2 11. uri dopoldne v Konjicah. Predavanje g. tovariša Brumna o pouku v oddelkih. Jako važen je razgovor o vprašanih za letošnjo deželno učit. skupščino. Zatorej vsi na zborovanje! Odbor.

Vabilo. V smislu točke f) 8. odstavka pravil »Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic« se skliče vodstvena seja na dan 25. marca t. l. ob polu 11. uri dopoldne v okoliški deški šoli v Celju, Nova ulica št. 9 ter so k isti vsi člani tem potom najvljudneje vabljeni. »Zveza slov. štaj. učiteljev in učiteljic« v Celju, 18. februarja 1905.

Armin Gradišnik, t. č. predsednik.

Književnost in umetnost.

Narodno pesem v ljudsko šolo.* Pri zborovanjih je vobče navada, da dobi poročevalc »zadnjo besedo«, in ker se v te zadevi že dlje časa ne oglasi nihče več, prosim torej prostora za to svojo pravico. Moj dopis je zdramil samo dva moža, ako ne upoštevam onega, s katerim se lasa uredništvo v 35. številki l. l. Polemika je bila torej kratka, a žal tudi brezuspešna. Ne umejemo se. Tudi jaz ne trdim, da je vsaka narodna pesem za šolo, kakor tudi ne, da bi ne mogel biti napev sam zase lep. Če igra godba kakšen narodni napev, je vendar čisto nekaj drugega, kakor če pojem o pesem z besedilom, in tu vztrajam pri svoji trditvi, da sta napev in besedilo celota. Kot primer nam naj služi narodna noša. Če vidimo narodno obleko naših Gorenjcev v kakem izložbenem oknu ljubljanskih trgovin, pač lahko vzkliknemo: »A, kako je lepa!« Če si jo pa natakne kakšen sloki Anglež in se ščepiri ž njo po ljubljanskih ulicah, se mu bodo vsi smejali ter klicali: »Kako se pači!« Tako je tudi z narodno pesmijo. Napev zase je lahko lep, a če mu podtaknejo tuje besede, nastane zmes, ki nam neprijetno draži uho in srce. Mislim torej, da se naj narodnim napevom podlagajo le prvotnim besedilom sorodne besede, cziroma naj se po nekod zamenjajo besede: ljubica i. dr. s sestra, mati — če je potrebno. Sicer pa imamo tudi dovolj primernih narodnih pesmic in takih, ki naj postanejo narodne, da napolnimo ž njimi šolsko pesmarico. Po mojem, seveda tudi nemerodajnem mnenju, se narodne pesmi s tujim besedilom ne bodo dolgo ohranile. Kar misliti si ne morem, da bi sicer lepa pesemca: Na hribu zelenem mi hiša stoji... napev tako dolgo ohranila kakor naša stara znanca: Prelepa je cvancgarca. Kdo trdi prav, pokaže pa bodočnost. —m—

„Zvonček“ prinaša v 3 številki to-le lepó vsebino: 1. Slovo. Borisov. Pesem. — 2. Pesem o junaku. Fran Žgur. Pesem. — 3. Zima. Borisov. Pesem. — 4. Bukev kima... Sokolov. Pesem. — 5. Hrvat. Kmpoljski. Povest. — 6. Zaprta. Andrej Rapè. Povest s podobo. — 7. Po delu plačilo. Ivo Trošt. Povest. — 8. Kako sem potoval v Rusijo. Ferd. L. Tuma. Poučni spis. — 9. Strah pred smrtjo. Podoba. — 10. Kako smo pokopavali pusta. F. G. Hrastničan. Povest. — 11. Pogum. Branko Brankovič. Pesem. — 12. Plemenit zgled. Mihael Levstik. Povest. — 13. Osel-kralj. Ivo Trošt. Basen. 14. Pomladni dih. Sokolov. Pesem. — 15. Prijatelja. E. Gangl. Pesem s podobo. — 16. Kurenti. F. Palnak. Povest. — 17. Koš jabolk. E. Gangl. Povest. — 18. Pouk in zabava. Zastavica v Podobah. Fr. Rojec. — Za kratek čas. R. — Snaga pri Japoncih. — Živali in godba. — Draga krava. — Obleka iz papirja. — Magnet — rešitelj življenja. — Novo leto na Kitajskem. — Rešitev.

* Primeri 34., 35. in 36. številki l. l.!

Vestnik.

„Slovenec“, ki je žalil naš list, rekoč, da je svinjak, ni prekal te psovke. Jemljemo na znanje. O priliki bo vendarle treba dokazati, komu sodi to lepo ime! Takrat bo žal marsikomu, ki ima danes veljavo v klerikalni stranki!

„Notranjec“ piše v zadnji številki: »Domoljub« zablavlja kar more čez zaslužne učitelje, katerim se imamo Notranjci največ zahvalili, da smo se tako izobrazili, da kaj znamo in da imamo tudi svojo sodbo.

Kranjsko društvo za varstvo živali je prisodilo tovarišu g. Janku Likarju, učitelju v Ljubljani, za njegov spis »Ljubite živali!« prvo darilo 50 kron. Čestitamo vrlemu tovarišu!

Stalna supletinja je za ljubljanske dekliške šole absolutna potreba. Vzlic temu je ne dobe v Ljubljano, ker ni to po mislih deželnemu šolskemu svetu. Škoda denarja!

Enorazredno ljudsko šolo dobi vas Hruševje v postojnskem okraju

Kmetijska razstava v Pragi bo letos meseca maja. Morda se je udeleži tudi slovensko učiteljstvo. Prijave sprejema že sedaj praška centralna kmetijska družba.

Deželni odbor kranjski je poslal namesto umrlega dr. Schafferja v deželni šolski svet deželnega odbornika grofa Barba. Grof Barbo je tudi državni poslanec. Zato stori lahko mnogo dobrega za šolstvo — v Ljubljani in na Dunaju.

Za vadniške učitelje se posebno zavzemata v državnem zboru — državna poslanca Nemeč dr. Schreiner in Ceh Reichstädter. Kako pa se piše poslanec, ki se zavzema za ubogo ljudskošolsko učiteljstvo?

Učiteljski konvikt. Dohodek igre »Peter prižgi!« v gostilni g. A. Čopa v Mostah na Gorenjskem 1 K 10 h.

Kolekta poštnih znamk za učiteljski konvikt. Iz novomeškega okraja kolekta št. 68. — Tovariši in tovarišice, pošiljajte kolekte pridno naprej!

Na znanje. Blagajnik »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta« je razposlal vsem šolskim vodstvom na Kranjskem, Sp. Štajerskem in Primorskem položnice (čeke), potom katerih naj blagovoli učiteljstvo posameznih šol plačati letnino 2 K za leto 1905. Gg. nadučitelje prosi odbor, da pobero pri svojem učiteljstvu letnino 2 K ter imena napišejo na nasprotni strani čeka. Če more kdo dobiti kak dar pri učiteljskem prijatelju, ga tudi lahko odpošlje s pomočjo tega čeka ter darovalca in darovano svoto zabilježi na nasprotni strani. Letnina, nabrana od učiteljstva, se bo objavljala v »Učit. Tovarišu«, darovi učiteljskih prijateljev pa tudi v »Slov. Narodu«, v »Domovini« in v »Soči«. Torej, tovariši in tovarišice, le stopite med učiteljske prijatelje in prosite darov za prepotrebni učiteljski konvikt! Kdor trka, temu se odpre!

Osebnosti. Stalna je postala v Kolovratu ondodna začasna učiteljica gdč. Marija Levec. — Začasni učitelj g. Matija Pelko v Zagorju je premeščen na šolo Toplice-Zagorje.

Slomškarjev-učitelj je toliko, da jih še do danes ni seštel prijatelj »Slovenec«, dasi smo ga opetovano prosili, naj nam pove njih število. To je žalostno, da se klerikalen list časih še lagati ne more!

Iz Košane nam poroča prijatelj: Dne 16. pret. m. se je zbralo tukajšnje okoliško učiteljstvo na povabilo nadučitelja Gra da k prvi hospitaciji in sestanku v Košani. Prihitele so cenjene gospice kolegince in gg. kolegi iz Suhorja, Nandanjega sela, Prema in Ostrožnega brda. Ob dveh popoldne je nastopila učiteljica gospa Vinka Puppisova v II. razredu višje skupine ter prav temeljito obravnavala »petrolej« Gospa učiteljica je zlasti z vrlo posrečenimi poizkusi, s svojim zavestnim nastopom ter s svojo izkušnostjo to nalogo prav častno rešila. Čast ji! — Po odhodu otrok se je razvila prav živahna razprava, ki so se je udeležili gg. Pegan, Vuga, Kobal in Grad. — Nato je imelo košansko učiteljstvo lokalno kon-

ferenco, pri kateri sta referirala gđc. učiteljica Kokalj in nadučitelj g. Janko Grad: »Razdelitev učne stvarine za jezikovni pouk za deško in dekliško ponavljalnico«. — Po lokalni konferenci je navduševal nadučitelj Grad zbrane za prirejanje mesečnih hospitacij in sestankov, čemur so vsi zbrani radostno pritrtili. — Soglasno se je sklenilo, da se zberemo dne 16. marca na Premu, kjer nastopi tovariš g. Jos. Kopal iz računstva. Cenjene kolegije in dragi kolegi, udeležujmo se teh hospitacij in sestankov v kar največjem številu, saj so nam v korist in razvedrilo. — Na veselo svidenje na Premu!

Zakaj me ne razumejo moje učenke? »Domovina« piše: Na celjski dekliški meščanski šoli poučuje v tekočem tečaju mlada učiteljica iz Gradca. Kakor je videti, se pošteno trudi, svojo učiteljsko službo vestno izpolnjevati, niti ne sanja se ji pa, kje tiči vzrok, da njenemu trudu ne sledijo tudi primerni uspehi. Prišedša iz šole se je pred kratkim bridko pritoževala, rekoč: »Kaj more to biti? Jaz se trudim, da bi se kolikor mogoče po domače in razumljivo izrazila. V Gradcu so moje učenke najbolj napredovale in od vseh strani sem dobila priznanje za svoje uspehe. Toda tukaj v Celju, kaj neki more tu biti, zdi se mi, kakor da bi moje učenke ne mogle prav razumeti, naj se še toliko potrudim, da se razumljivo izrazim.« Tako imenovana učiteljica. Kako začudeno je gledala, ko so ji odgovorili: »Ljuba gospodična, vi govorite gotovo prav dobro nemški, ne računite pa s tem in menda sploh ne veste, da so vaše uboge učenke nemščine nezmožne — Slovenke!« — Pristavljamo le še, da je ta dogodek gola resnica in ni izmišljen. — Slovenski starši, ali ni to najostrejša obsodba vaše brezvestnosti, da prodajate svoje otroke in jih izročate učiteljem, ki ne razumejo njih jezika!

Pozor, štajersko učiteljstvo! Onim stalno nameščenim učiteljskim osebam, ki so prebile učiteljsko usposobljenost novembra meseca 1899, gre s 1. decembrom 1904 prva petletnica brez ozira na to, kdaj so postali definitivni, zakaj zakon se glasi: § 5. Bei den nach Wirksamkeit dieses Gesetzes zu definitiven Lehrern ernannten Lehrpersonen ist für den Anfall der Dienstalterszulagen der erste Tag des auf die Erwerbung des Lehrbefähigungszeugnisses folgenden Monats zugrunde zu legen. — Tudi v minulem zasedanju štajerskega deželnega zbora je bilo, kakor poroča »Tagespost« z dne 19. oktobra 1904, št. 290, med drugim čitati v poročilu deželnega odbora: »Erlangung der Dienstalterszulagen hängt nur von der Zeit der 2. Prüfung ab, aber nicht der definitiven Anstellung.« Ono učiteljstvo z usposobljenostnim izpričevalom od novembra 1899, pa četudi ni bilo takoj definitivno nastavljen, naj takoj prosi potom šolskega vodstva za petletnico, če še ni tega storilo!

Razširjene šole na Štajerskem. Trirazrednico v Sromljah in nemško trirazrednico v Brežicah so razširili v štirirazrednici; štirirazrednica v Rajhenburgu je postala petrazrednica, petrazrednica v Sevnici z eno paralelko pa so razširili v šestrazrednico. Trirazrednica v Braslovčah je razširjena v štirirazrednico.

Šolske vesti na Koroškem. A. Marinič, dosednji učitelj v Št. Jurju na Strmcu, je imenovan za šolskega vodjo za Št. Janž v Rožni dolini. — Marija Müller, učiteljica v Možici, je dobila dopust do sredi marca. — Pouk krščanskega nauka v Krejancah (Galicija) je prevzel župnijski urad v Mohličah. — V Pontablju je umrl nadučitelj Fr. Krasnik. — Koncem meseca februarja so iztopili iz službe: učiteljica Lavra Kettner v Blatogradu, učitelj Albin Mužik v Völkendorfu (gre na Štajersko) in V. Riedl v Hodišah (iztopi iz službe). — Razpisane so službe nadučitelja v Melvičah (zahteva se znanje slovenščine), učitelja v Čanjčah, šolskega vodje na Visoki Bistrici, učitelja na trirazrednici v Kapli na Dravi. (Čudno, da se znanje slovenščine ne zahteva!)

Razgled po šolskem svetu.

— **Naučni minister in slovensko šolstvo na Koroškem.** Dunajska »Information« pravi, da je nedavno naučni minister v odgovoru na neke interpelacije zatrjeval, da je na Koroškem vse v najlepšem redu. Zato nima nikaškega povoda za kakršnekoli nadaljne odredbe. Rečeni du-

najski list se potem vprašuje, ali so razmere res v tako lepem redu, ter odgovarja: Slovenci tvorijo tretjino prebivalstva Koroške, a za 100.000 prebivalcev obstoje tri šole s slovenskim učnim jezikom. Velik del šol v slovenskem delu dežele je označen za utrakvistične šole. V resnici so pa te šole prava specijalitet, kakršni ne bi našli primere v vsi državi. To so prave učilnice jezika, ki imajo izključno ta namen, da otroku z muko vtepajo neko dvomljivo nemščino. Ves učni načrt je prikrojen edino v ta namen. Že v nižjih razredih vtepajo s pomočjo slovenskega jezika začetne pouke nemške gramatike; v višjih razredih pa je slovenski pomožni jezik že potisnjen na stran, in se otroci vadijo v nemškem spisu in konverzaciji. Rezultat pa je ta, da absolvirani učenci ne znajo ne nemški ne slovenski in da se jim niti ne sanja o drugih predmetih. Tako se slovenski otroci ne le raznarodujejo, ampak se jim krati tudi ljudsko-šolska izobrazba. Tako tirajo germanizacijo proti jugu in proti Trstu. Tu je narodna eksistenca koroških Slovencev v nevarnosti, zato se nam zdi to vprašanje morda aktualnejše nego pa vseučiliščno vprašanje. — Dopisnik lista »Information« torej zavrača ministrov trditev, da je na Koroškem vse v najlepšem redu, z dokazom, da je narodna eksistenca koroških Slovencev v nevarnosti. — Nemškemu in liberalnemu gospodu Hartlu pa mi radi verjamemo, da je govoril v soglasju s svojimi nazori, ko je trdil, da ne zahtevajo take razmere koroškega ljudskega šolstva nobene reforme, saj vendar popolnoma odgovarjajo intencijam germanizujočega vladnega zistema.

— **Ženske — ravnateljice meščanskih šol.** Upravno sodišče je razsodilo, da smejo tudi ženske postati ravnateljice meščanskih šol.

— **Hrvaški učitelj in — sluga.** »Pokret« piše: Po zakonskem načrtu o ureditvi uradniških plač prihaja učitelj v interesanten položaj v primeri s svojim slugo. Nekateri višje ljudske šole vzdržuje vlada. Tem višjim ljudskim šolam so časih iz kakršnihkoli vzrokov v službovanje pridelnjeni učitelji nižjih ljudskih šol. Tak učitelj ima temeljne plače 800 K, ako je definitivno nastavljen učitelj nižje ljudske šole, sicer ima le 700 K. Po našem načrtu pa imajo sluge takih šol (§ 13, točka z) plače 900 K, torej 100—200 K več nego tak pridelnjeni učitelj. Stalno nameščen učitelj nižje ljudske šole ima 1000 K plače, torej za celih 100 K več nego sluga istega zavoda. — Mizerija in ponižujoče zapostavljanje vlada tudi na Hrvaškem. Dosti ali nič bolje ni n. pr. tudi v Ljubljani, Idriji in drugih takih krajih, kjer posebno čislajo § 55. državnega šolskega zakona.

— **Zopet eden.** Pri porotnem sodišču v Celju se je 25. m. m. vršila kazenska obravnava proti kaplanu Lorencu Šlambergerju, ki je nazadnje služboval v Žetalah pri Rogatcu. Šlamberger je bil katehet in je porabil to priliko, da je šolarice učil ne le veronauka, nego tudi različnih svinjarij. Pokvaril je celo vrsto deklic, ki še niso bile stare 14 let, poleg teh pa tudi mnogo starejših deklet. Obsojen je bil ta božji namestnik na 18 mesecev težke ječe.

— **Vseučilišče v Belem gradu.** Dne 22. pret. m. je sprejela narodna skupščina s 110 proti 7 glasovom zakonski načrt, ki določa, da se izpremeni sedanja »Visoka škola« v popolno vseučilišče.

— **V Celovcu** so sklenili, da izšolajo nekaj slovenskih okoliških vasi, ki so bile doslej všolane v mestne šole. Za to so te občine plačevale letnih 3351 K, mesto ima pa nad 33.000 K izdatkov.

— **O šoli v Globokem poroča celjska »Domovina«:** »Pred leti so morali v Globokem pri Brežicah postaviti novo šolsko poslopje na kraju, kjer se zemlja posiplje in udira. Ko so postavili temeljno zidovje, se je začelo udirati. Državni tehnik iz Brežic je stavbo pregledal, a izjavil, naj se delo nadaljuje. Občina je imela mnogo stroškov, ker je oskrbela železne vezi, prekope in podzide. V jeseni 1904. se je šolsko poslopje zaprlo, ker ni več bilo varno. Posl. Žičkar in tovariši so dne 26. m. m. v drž. zboru vložili nujni predlog, naj vlada vso stvar preišče ter podpira občino pri stavbi novega šolskega poslopja, v kolikor je škodo povzročil drž. tehnik.« To so v resnici čedne razmere!

— **Francoščina in angleščina na gimnazijah.** Pod predsedstvom deželnega šolskega nadzornika Št. Kappa se je te dni sešlo na Dunaju več uglednih avstrijskih šolnikov, da se posvetujejo, ali bi ne kazalo uvesti v gimnazije francoščine in angleščine kot obligaten učni predmet. Po temeljiti diskusiji so soglasno sklenili, da se naj deluje na to, da enega teh jezikov uvedejo v gimnazije kot relativno obli- gatni predmet.

— **Dr. Körber — časnikar.** Društvo nemških časni- karjev »Concordia« si je izvolilo bivšega ministrskega pred- sednika za svojega častnega člana ter mu slovesno izročilo diplomu. Dr. pl. Körber se je zahvaljeval v daljšem govoru naglašajoč, da se je pri vsem svojem delovanju učil spošto- vati časnikarstvo, ki si ga je vedno prizadeval pospeševati, ker pozna veliko vrednost časnikarstva za kulturo.

— **Boj proti „indijanaricam“.** V Novem Jorku so na- pravili načrt zakona, po katerem je tiskanje in razširjanje »indijanaric« zaradi njih kvarnega, otroško domišljijo razburjajočega vpliva strogo prepovedano. — Želeti bi bilo, ko bi uvaževali to pametno ameriško inicijativo tudi v Evropi. Take strahovite povesti so le špekulacija založnikov; njih kvarni vpliv na šolsko mladino je primerjati samo z onim, ki ga povzročijo na odrasle ljudi ničvredni kolpor- tažni romani. K sreči nimamo Slovenci dosti takega okuž- ljivega blaga.

— **Velikanska solnčna proga.** Na levi strani solnčne oble lahko s prostim očesom opaziš progo, ki se je nedavno prikazala na solncu. Ta proga ima obliko podolgatega kroga in je tako velika, da bi bilo treba 80 zemskih obel, da bi jo pokrile. Proga je sive barve s črnimi lisami, med katerimi se vijejo svetle ognjene ceste.

— **Pariški analfabeti.** Med francoskim vojaštvom je raz- meroma še jako veliko analfabetov. Pri zadnjih naborih so konštatovali, da pride v Parizu na 1600 novincev še 118 popolnih analfabetov, ki ne znajo ne pisati ne brati. Na- daljnih 110 novincev je znalo samo brati, 570 jih je znalo pač brati in pisati za silo, niso pa vedeli, koliko je 2krat 3. Vrhunec nevednosti so dosegli novinci iz 20. pariškega okraja, kjer so našli 21 popolnih ignorantov.

— **Najstarejši časnik** je kitajski list »Kin-Pan«, ki je začel izhajati leta 911. Tednik je postal ta list leta 1361., vsak dan je začel izhajati leta 1800. Sedaj izhaja vsak dan v treh izdajah. Zjutranja izdaja je tiskana na rumenem pa- pirju ter se peča le s trgovskimi rečmi; opoldanska izdaja je bela ter prinaša uradne vesti, večerna izdaja pa je tiskana na temnem papirju ter prinaša razne novice.

— **Koliko je stalo odkritje Amerike?** Po spisih, ki se nahajajo v arhivu v Genovi v Italiji, so za ekspedicijo, ki je odkrila Ameriko, potrosilo samo 36.000 lir. Krištof Kolumb je imel letne plače 1600 lir, dva njegova kapetana vsak po 900 lir. Moštvo je imelo na mesec plače po 12 in četrt lire, ladja je pa stala 14.000 lir. Koliko bi stala dandanes taka ekspedicija?

— **Velike plače.** V Zedinjenih državah imajo uradniki pri nekaterih privatnih podjetjih jako velike plače. Najbolje plačani uradnik na svetu je Cunton Davkins, ravnatelj slo- večje banke Morgan e C. Davkins ima 1,200.000 K letne plače. Edini, ki se je mogel ponašati z večjo plačo, je bil pokojni Cecil Rhodes, ki je kot ravnatelj društva »Consoli- dated Goldfields« imel skromno letno plačo 1,700.000 K. Milijonar Rockefeller daje svojemu tajniku Mac Donaldu 950.000 K letne plače. Predsednik najvažnejšega zavarovalnega društva v Ameriki zasluži letnih 710.000 K. Kemik sladkor- nega trusta Douner se mora zadovoljiti s plačo 240.000 K. Pa tudi nekatere ženske uslužbenice bi pri nas zavidal vsak minister. Gospa William Whitney plača odgojiteljici svojih otrok gđc. Bend 95.000 K. Vdova milijonarja Knora daje svoji tajnici 50.000 K letne plače. Pestunja malega milijonarja Browna pa ima samo 35.000 K na leto. — Kakšne volje naj bo — ob tem učiteljstvo?!

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 205.

Kranjsko.

Na štirirazrednici na Jesenicah se razpisuje s tem eno učno mesto s postavno plačo v stalno oziroma začasno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje se imajo postavnim službenim potom vložiti do konca meseca marca 1905.

Prosilci, ki še niso stalno nameščeni v kranjski javni šol. službi, morajo dokazati z državno zdravniškim izpričevalom, da imajo po- polno fizično sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet Radovljica, dne 18. svečna 1905.

Št. 21.

Na štirirazredni ljudski šoli v Dol. Logatcu se razpisuje s tem eno mesto učitelja v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpi- sanim potom do dne 21. sušca t. l.

Prosilci, kateri v kranjski javni šolski službi še niso stalno na- meščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Logatcu, dne 20. svečna 1905.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak **četrtak** od 11.—12. ure dopoldne in vsako **soboto** od 5.—1/2 7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem **hranilnih vlog** po 4 3/2%, oddaja **posojil na osebni kredit** po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober **porok in plačnik**, zastava premičnin, zemljišč in vknjiženih terjatev, predznanba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljatvi 20 h v poštinih znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 10 h za dopošiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sic. 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 h
B	» 18 » » » 17 » » 6 » — » 18. » 3 » 56 »
C	» 24 » » » 23 » » 4 » 50 » 24. » 4 » — »
D	» 38 » » » 37 » » 3 » — » 38. » — » 66 »
E	» 46 » » » 45 » » 2 » 50 » 46. » 1 » 81 »
F	» 60 » » » 59 » » 2 » — » 60. » — » 70 »
G	» 70 » » » 69 » » 1 » 75 » 70. » 1 » 42 »
H	» 85 » » » 84 » » 1 » 50 » 85. » 1 » 26 »

Združni lokal je v Ljubljani, Zaloška cesta št. 5.

Šolske tiskovine

priporoča

tiskarna J. BLASNIKA naslednikov
v Ljubljani.

Ne zabite
„Učiteljskega konvikta!“